

ВЪРХОВНА КАСАЦИОННА ПРОКУРАТУРА

София 1061, бул. „Витоша“ № 2, 02/9219770, 02/9812869, office_bogdanova@prb.bg

№ 1320/2016 г. – ГП
София/К.05 2016 г.

ДО
Г-Н ДАНАИЛ КИРИЛОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА
ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ
КЪМ ЧЕТИРИДЕСЕТ И ТРЕТОТО
НАРОДНО СЪБРАНИЕ

На № КП 653-03-35/15.04.2016 г.

СТ А Н О В И Щ Е

ОТНОСНО: законопроекти № № 554-01-183, 654-01-29, 654-01-30, 654-01-38, 654-01-44, 654-01-47, 654-01-52 и 654-01-54 за изменение и допълнение на Наказателния кодекс

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН КИРИЛОВ,

По изпратените на Прокуратурата на Република България законопроекти за изменение и допълнение на Наказателния кодекс изразяваме следното становище.

1. По четири законопроекта, с които се предлагат изменения и допълнения на чл. 108 НК, а именно:

- № 654-01-29, внесен от народните представители Методи Андреев, Петър Славов и Мартин Димитров,
- № 654-01-30, внесен от народния представител Велизар Енчев,
- № 654-01-38, внесен от народния представител Волен Сидеров и група народни представители,
- № 654-01-54, внесен от народния представител Красимир Каракачанов и група народни представители,

се предлага да се криминализира освен проповядването на фашистка идеология, и проповядването на радикален ислям, неолиберална, националсоциалистическа и комунистическа идеология.

Считаме, че нормата на чл. 108, ал. 1 НК не се нуждае от допълнения или изменения, тъй като в сегашната си редакция обхваща всички форми на противодържавна агитация и пропаганда. Проповядването на

Дис

антидемократична идеология включва и предлаганите изменения, поради което не е налице необходимост от предлаганото детайлизиране.

Съдебната практика отдавна е взела становище, че при противодържавната агитация и пропаганда по чл. 108 НК проповядването на фашистка или друга антидемократична идеология може да се изрази както в непосредствено убеждаване, внушаване и възхваляване на такава идеология публично или в лични контакти с граждани, така и в изобразяване на отличителни знаци, инициали и символи на фашистки или антидемократични организации на места, до които имат достъп и други лица (Р № 16 от 17.04.1985 г. по н.д. № 11/1985 г., ВКС, II н.о. и др.).

Липсват предпоставки за създаване на нова ал. 2 в чл. 108 НК (законопроект № 654-01-29), отнасяща се до криминализиране на носенето, поставянето, рисуването, изписването и разпространението на обществени места на знамена, отличителни знаци или символи, свързани с изброените в ал. 1 антидемократични идеологии.

Предвид изложените съображения, не подкрепяме цитираните законопроекти.

2. Със законопроект № 654-01-44, внесен от народния представител Валентин Радев и група народни представители, се предлагат изменения и допълнения в Наказателния кодекс, а именно – създаване на квалифицирани състави на престъпленията по чл. 337, чл. 338 и чл. 339 НК, имащи за предмет касетъчни боеприпаси, противопехотни мини и други изделия, по смисъла на Конвенцията по касетъчните боеприпаси и Конвенцията за забраната на използването, складирането, производството и трансфера на противопехотни мини и тяхното унищожаване (създаване на нови ал. 6 в чл. 337 НК, ал. 4 в чл. 338 и ал. 6 в чл. 339 НК).

Мотивите за предлаганите изменения и допълнения на вносителите са аргументирани с необходимостта от изпълнение на ангажиментите на Република България, съгласно Конвенцията за касетъчните боеприпаси и Конвенцията за забраната на използването, складирането, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване (в сила от 01.10.2011 г. за Република България).

Както посочват и вносителите, единствените разрешени от конвенциите дейности са унищожаването, транспортирането, вноса, износа или трансфера, с цел унищожаване на касетъчни боеприпаси и противопехотни мини.

Със Закон за изпълнение на Конвенцията по касетъчните боеприпаси и Конвенцията за забраната на използването, складирането, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване (ДВ, бр. 95 от 08.12.2015 г.) е създадена подробна нормативна уредба относно условията за извършване на разрешените от цитираните конвенции дейности, контрола при осъществяване на тези дейности и предоставянето на помощ на жертвите от касетъчни боеприпаси и противопехотни мини на територията на страната.

Към настоящия момент липсва криминализация на забранените с конвенциите дейности и действия с противопехотни мини и касетъчни боеприпаси. Ратифицирането на тези конвенции от страна на Република България и приемането на въведените с тях забрани за определени действия и дейности обосновава необходимост от криминализация на деянията, свързани с нарушаване на установените забрани.

Не намираме за удачен обаче предложения законодателен подход от страна на вносителя – за създаване на квалифицирани състави на престъпленията по чл. 337, чл. 338 и чл. 339 НК. Това е така, защото действията и дейностите, имащи за предмет противопехотни мини или касетъчни боеприпаси (респективно остатъци от касетъчни боеприпаси) не се характеризират с по-висока степен на обществена опасност от действията и дейностите с химическо, биологично или ядрено оръжие (предмет на престъпление по основните състави на чл. 337 и чл. 339 НК), за да обосновават по-тежка наказуемост като квалифицирани състави.

Двете конвенции въвеждат аналогичен, но специфичен режим за дейностите с противопехотни мини и касетъчни боеприпаси, различен от отнасящите се за взривни вещества, боеприпаси за огнестрелни оръжия, ядрено, химическо и биологично оръжие и други, представляващи предмет на престъпление по чл. 337, чл. 338 и чл. 339 НК, което обосновава създаване на самостоятелен състав или включването им в предметния обхват на основните състави на престъпленията по чл. 337, чл. 338 и чл. 339 НК.

3. С предложението от народния представител Георги Кадиев законопроект № 554-01-183 за изменение и допълнение на НК се предлага изменение и допълнение на чл. 220 НК – създаване на нови ал. 3 и ал. 4. Предложените от вносителя текстове намираме за неотнормирани към основния състав на престъплението по чл. 220, ал. 1 НК, поради което същите систематично не могат да бъдат включени към това престъпление като квалифициран или привилегирован състав.

Престъплението по чл. 220 НК е общо стопанско престъпление, систематично разположено в Глава шеста, Раздел I от Особената част на Наказателния кодекс. Непосредствен обект на това престъпление са обществените отношения, които осигуряват нормалното функциониране и осъществяване, съобразно установените икономически принципи, на стопански дейности, характерни за стопанството въобще, а не само за отделните стопански отрасли. Субект на това престъпление може да бъде само длъжностно лице, оправомощено по силата на нормативни актове – закони или подзакони, или по друг валиден начин, да сключва сделки. Изпълнителното деяние се изразява в сключването на неизгодна сделка, от която е последвала значителна вреда за стопанството или за учреждението, предприятието и организацията, която длъжностното лице представлява. От субективна страна, престъплението по чл. 220 НК е умишлено и може да се осъществи само при пряк умисъл.

Поведението, чиято криминализация се предлага с новата ал. 3 на чл. 220 НК, може да бъде квалифицирано по други състави от Особената част на НК, включително и по основния състав на чл. 220, ал. 1 НК. Това изключва необходимост от създаване на самостоятелен състав на престъпление.

Сериозна критика търпи направеното предложение за наказване на кредитополучателя, без да се криминализира негово виновно поведение. Това е в противоречие с основни принципи на правото – че наказателна отговорност може да понесе само лицето, извършило виновно деяние, обявено от закона за престъпление. Освен това, онзи, който няма качеството на длъжностно лице, не може да бъде субект на престъпление по чл. 220 НК. Той може да бъде подбудител или помагач, ако са налице условията на чл. 20, ал. 3 и ал. 4 НК, но не и извършител на това престъпление.

Предлаганата нова ал. 4 на чл. 220 НК също предизвиква възражения. Съгласно чл. 13а НК, оправданият стопански риск е обстоятелство, което изключва въобще съставомерност на едно деяние като престъпление и ангажиране на наказателната отговорност на дееца – деянието не е общественоопасно. Нормата на чл. 13а НК е в Общата част на Наказателния кодекс и се отнася за всички състави на престъпления от Особената част на НК, включително и за престъплението по чл. 220 НК.

Погасяването на кредита и всички лихви по него до приключване на първото заседание по делото е обстоятелство, което може да аргументира само привилегировано положение на извършителя, с налагане на по-леко по вид или размер наказание, но не може да изключи наказуемост на вече извършено престъпление, каквото е предложението на вносителя. Законодателят възприема този последователен подход при редица престъпления (напр. против собствеността) в Наказателния кодекс. Предложението на вносителя за отпадане на наказуемостта при възстановяване на имуществото – предмет на престъпление, до първото заседание по делото създава предпоставки за различно наказване на извършителите на престъпления, които възстановяват отнето имущество или имуществени вреди, и е в нарушение на конституционно установен принцип за равенство на гражданите пред закона.

4. С два законопроекта, внесени от народния представител Кирил Цочев и група народни представители (№ 654-01-47 и 654-01-52), са направени предложения за изменения и допълнения в чл. 108а, чл. 195, ал. 1, т. 11, чл. 216, ал. 5, чл. 216а, чл. 234, чл. 234б и чл. 234г НК.

Считаме, че липсват предпоставки за криминализиране на продаването и държането на акцизни стоки, за които в закон не се изисква бандерол (напр. акцизните горива), когато деецът не може да докаже произхода им, поради което не подкрепяме законопроект № 654-01-52.

Безспорно е, че горивата са акцизни стоки по смисъла на чл. 2 ЗАДС. По отношение на тях по закон не се изисква бандерол, а друг документ за доказване на плащането на дължимия акциз. Мотивите на вносителите, че при установяване на горива без установен произход, се създават проблеми при квалифициране и доказване на деянието, не могат да бъдат сериозни аргументи, обосноваващи необходимост от въвеждане на предлагания състав на престъпление.

Така, както се предлага от вносителите, с включването на задължение за доказване на произхода на държаните и продавани акцизни стоки като елемент от състава на престъплението, се въвежда обратна тежест на доказване в наказателното производство, което е недопустимо по българското наказателнопроцесуално право. Невъзможността на продавача или държателя да докаже произхода на акцизните стоки не може да обоснове ангажиране на най-строгата отговорност – наказателната. Още повече, че наказателна отговорност може да се ангажира, само когато е извършено виновно (умишлено или по непредпазливост) общественоопасно деяние (действие или бездействие).

В настоящата редакция на нормата на чл. 234, ал. 1 НК са криминализирани само държането и продажбата на акцизните стоки без бандерол. Извън предметния обхват на тази норма са останалите акцизни стоки, за които плащането на дължимия акциз се удостоверява с друг документ, различен от бандерола, но продажбата и държането на такива стоки без платен акциз не се характеризират с по-ниска степен на обществена опасност, за да не бъдат криминализирани. Становището ни е, че за да се разшири предметният обхват на нормата на чл. 234, ал. 1 НК с включване на всички акцизни стоки, следва да се проведе задълбочено обсъждане с Агенцията „Митници“ – МФ, като се отчетат криминологичната реалност и обществените процеси в страната.

Със законопроект № 654-01-47, внесен от Кирил Петров Цочев и група народни представители, се предлагат изменения и допълнения в Наказателния кодекс – в чл. 108а, чл. 195, ал. 1, в чл. 216, ал. 5, чл. 216а, чл. 234б, чл. 344 НК и създаването на нов чл. 234г НК.

Не подкрепяме предложението за изменение и допълнение на чл. 108а НК с включване в състава му на престъплението по чл. 216а НК. Престъплението по чл. 216а НК има за последица създаването на условия за отклоняване на електрическа енергия, природен газ, течни горива, топлинна енергия или вода или отвеждане на отпадъчна вода чрез неправомерното нарушаване на целостта на съответните преносни съоръжения и мрежи и чрез осъществяването му не може да се обективира специалната цел по чл. 108а НК.

Предложението за създаване на нов квалифициран състав на престъпление по чл. 195, ал. 1, т. 11 НК с детайлно изброяване на предмета на престъплението не съдържа убедителна аргументация в мотивите относно необходимостта от това. Сега действащите разпоредби на чл. 194

и чл. 195, ал. 1 НК обхващат възможните хипотези на посегателство срещу собствеността, включително и квалифицираните състави на престъплението кражба. Предложените изменения не аргументират по-висока обществена опасност на деянията, имащи за предмет изброените вещи, за да обосноват самостоятелното му квалифициране като по-тежко наказуемо престъпление.

Аналогично е становището ни и по отношение на предлаганите изменения в чл. 216, ал. 5 НК. По сега действащия основен състав на престъплението по чл. 216, ал. 1 НК могат да бъдат квалифицирани посегателствата спрямо елементите на техническата инфраструктура по смисъла на чл. 64 ЗУТ.

Считаме, че липсват предпоставки за въвеждането на предложените квалифицирани състави на престъплението по чл. 216а, ал. 2 и ал. 3 НК. При посочените от вносителя хипотези, причиняването на смърт, на тежка или средна телесна повреда чрез действията по чл. 216а, ал. 1 НК може и следва да се квалифицира по други състави на НК, тъй като съставомерният резултат в предложения вариант се причинява умишлено.

Изразяваме подкрепа по направеното предложение за изменение на нормата на чл. 234б НК и привеждането ѝ в съответствие със Закона за управление на отпадъците (ДВ, бр. 53/2012 г., в сила от 13.07.2012 г.). Имаме бележки от правно-технически аспект по отношение на посочените от вносителя изпълнителни деяния, като считаме, че съхраняването следва да се разграничи като самостоятелно изпълнително деяние, а не като част от третирането. Съхраняването и третирането на отпадъците са формулирани като различни дейности в Закона за управление на отпадъците.

Предложените в чл. 234г и чл. 344 НК хипотези също съдържат уредба в НК, поради което липсват предпоставки за създаване на нови състави (основни и квалифицирани).

Сегашната норма на чл. 234в НК предвижда наказателна отговорност за неправомерно присъединяване към посочените мрежи и системи, в резултат на което се създават условия за непълно отчитане на потребената електрическа, топлинна енергия, природен газ, течно гориво, вода или на отведена отпадъчна вода. Извършването на криминализираните действия и причиненият резултат имат за цел именно обогатяване на дееца или на друго лице, без това да е включено като елемент от състава.

Имаме сериозни забележки в правно-технически аспект и по отношение на предлаганите квалифицирани състави на чл. 234г, ал. 2 и ал. 3 НК. След като предложенията на вносителя включват като елемент от обективна страна неправомерно обогатяване на дееца, и квалифицираните състави следва да бъдат корелативно свързани с този елемент, а не с размера на причинените вреди (големи или особено големи размери). Предложеният подход би бил приложим по отношение на престъпления, в

резултат на които се причиняват имуществени вреди (напр. чл. 216, чл. 216а НК).

Не подкрепяме предложението за изменение и допълнение на чл. 344, ал. 2 НК. В сегашната си редакция нормата на чл. 344, ал. 1 и ал. 2 НК ползва като критерии вида транспорт (железопътен, воден, електротранспорт, автомобилен), чиято сигурност се застрашава чрез премахване или преместване на знаци или сигнали, а не вида превозно средство. Предметният обхват на посочената норма е изчерпателен и не се нуждае от изменение или допълнение.

С УВАЖЕНИЕ:

ПЕНКА БОГДАНОВА
ЗАМЕСТИНИК НА ГЛАВНИЯ
ПРОКУРОР ПРИ ВКП